

Kadernota 2024-2027

Bestuurlijke inleiding

Beste lezer,

Hierbij presenteren wij u de Kadernota 2024-2027. In deze nota geven we op grond van wat we nu weten inzicht in belangrijke financiële ontwikkelingen in de jaren 2024 tot en met 2027. En daarnaast benoemen we de financiële beleidskeuzes, de kaders, die we voorstellen te gebruiken voor de begroting. Op basis hiervan werken we met de raad aan een langere termijnstrategie voor financiële stabiliteit van onze gemeente.

Daarmee zijn we al een aantal jaren bezig, maar het blijft onverminderd onze aandacht vragen. We hebben gezien hoe onvoorspelbare externe ontwikkelingen als de pandemie en de oorlog in Oekraïne ineens een flink beslag kunnen leggen op onze middelen. En waarschijnlijk ook voor langere tijd, met als voorbeeld de kostenstijgingen als gevolg van de oorlog. Het maakt nogmaals duidelijk hoe belangrijk het is te werken aan een begroting die niet alleen komend jaar, maar ook op langere termijn sluitend is. Uitgaven die elk jaar terugkomen willen we daarbij dekken door inkomsten die ook structureel zijn.

Financieel wendbaar en weerbaar zijn

Voor het gezond maken van onze financiën hebben we eerder bestuurlijke afspraken gemaakt. In de nota 'Toekomstbestendig begroten' uit 2021 hebben we uitgangspunten benoemd om de gemeente financieel meer wendbaar en weerbaar te maken. Deze afspraken zijn aanvullend op wat de provincie als toezichthouder van ons vraagt. Voortbouwend op deze afspraken doen we in deze nota voorstellen om onze begroting structureel verder op orde te brengen.

We hebben daarbij ook te maken met onzekerheden. Over de uitkering die we de komende jaren krijgen uit het Gemeentefonds is nog geen uitspraak te doen. Tegelijkertijd is het wel onze belangrijkste bron van inkomsten.

We ontvangen binnenkort de Meicirculaire. Daarin geeft het Rijk meer duidelijkheid. Op basis daarvan berekenen we wat de gevolgen voor Lisse zijn en stellen we de gemeenteraad op de hoogte.

Doorlopend kiezen en koers houden

Uiteindelijk is ons doel om blijvend te kunnen doen waarvoor we als overheid zijn opgesteld en wat inwoners, ondernemers en andere partners van ons als gemeente mogen verwachten. Gezonde financiën vormen daarvoor de basis.

We hebben wettelijke taken uit te voeren, willen de ambities van het raadsakkoord waarmaken en staan met de samenleving voor een aantal grote strategische opgaven. Denk bijvoorbeeld aan de huisvesting van onze inwoners, huisvesting en inburgering van vluchtelingen, houdbare maatschappelijke zorg, de kwaliteit van ons milieu, een duurzame economie en de noodzakelijke energietransitie. Van deze uitdagingen is het daarnaast volstrekt duidelijk dat we onze doelen alleen samen met onze partners kunnen behalen.

Naar meer betrekken van verschillende partners

Steeds vaker en per situatie zullen we ons als lokale overheid moeten afvragen wat de kern is van onze taak of welke waarde wij met name kunnen toevoegen. En steeds vaker zullen we met onze inwoners en partners bedenken hoe we samen, door creativiteit en langs nieuwe wegen, onze ambities voor Lisse kunnen waarmaken. Het ondersteunen van initiatieven uit de samenleving hoort daar nadrukkelijk bij.

In het raadsakkoord is het betrekken van inwoners, ondernemers en organisaties als belangrijke ambitie genoemd. De komende tijd wil het college daarom met de raad in gesprek over het verder realiseren van deze ambitie.

Om daaronder een gezonde financiële basis te leggen zullen we onze uitgangspunten blijven naleven en waar nodig prioriteiten blijven stellen. In deze Kadernota doen we voorstellen om daarin met de begroting voor 2024 een volgende stap te zetten.

We hanteren daarvoor ook de principes van de 'trap van de toenemende pijn'. Dat betekent dat we zoeken naar een structureel sluitende begroting door ons op verschillende manieren eerst te

richten op beperking van onze uitgaven. Extra verhoging van belastingen is pas aan de orde als de overige maatregelen niet voldoende opleveren.

Bezuinigingsopgaven en inzicht in invloed

We hebben vorig jaar bij de begroting 2023 met de raad vier strategische opgaven bepaald: actualisatie van het accommodatiebeleid en het integraal huisvestingsplan (IHP), kostenbeheersing van de drie decentralisaties, opdrachtverlening aan gemeenschappelijke regelingen en de actualisatie van de algemene subsidieverordening. In deze kadernota geven we een overzicht van de stand van zaken en leggen we verdere keuzes aan de raad voor.

Daarbij brengen we in beeld waarop we bestuurlijk de meeste invloed hebben. Een deel van onze uitgaven biedt immers (op korte termijn) weinig ruimte voor aanpassing. Dat betreft bijvoorbeeld onze uitgaven voor gemeenschappelijke regelingen en de gevolgen van indexatie van verschillende kosten (denk aan hogere prijzen voor energie en materialen en stijging van de lonen als gevolg van een nieuwe cao).

Met deze nota hopen we de basis te leggen voor het maken van goede keuzes voor gezonde gemeentefinanciën en voor een dorp waar we nu en straks met veel plezier kunnen wonen, werken en recreëren.

Namens het college,

Kees van der Zwet,
Wethouder Financiën

Inhoudsopgave

Bestuurlijke inleiding	2
1. Financiële situatie op hoofdlijnen.....	5
1.1. Meerjarenperspectief.....	5
1.1. Relevante ontwikkelingen	7
1.2. Toekomstbestendig begroten	8
1.3. Oplossingsrichtingen voor structureel sluitende begroting	9
2. Beleidsmatige ontwikkelingen	14
2.1. Programma Samenleven	14
2.2. Programma Leefomgeving	15
2.3. Programma Bedrijvigheid	19
2.4. Programma Bestuur en ondersteuning	21
2.5. Algemene dekkingsmiddelen	23
3. Financiële ontwikkelingen	24
3.1. Gemeenschappelijke regelingen	24
3.2. Indexatie.....	26
3.3. Voorstellen	28
3.4. Overige mutaties.....	31
Bijlage 1 - Uitgangspunten Programmabegroting 2024-2027	33
Bijlage 2 - Overzicht nieuwe investeringen	36
Bijlage 3 - Overzicht Investeringsplan 2024-2027.....	39

1. Financiële situatie op hoofdlijnen

1.1. Meerjarenperspectief

Het startpunt voor deze kadernota vormen de resultaten uit de Programmabegroting 2023-2026 voor de jaarschijven 2024-2026, waarbij het resultaat van 2026 de basis is voor 2027. Voor de algemene uitkering is rekening gehouden met de uitkomsten van de September- en Decemercirculaire 2022. Over de uitkomsten van de Meicirculaire 2023 wordt u in een apart memo geïnformeerd, zodra deze beschikbaar zijn.

Op 15 mei hebben we de gemeenteraad meegenomen in de grote ontwikkelingen die financieel op ons afkomen. De hoge inflatie heeft ook gevolgen voor de gemeente: energiekosten lopen op, nieuwe cao's die worden afgesloten met behoorlijke stijgingen en kosten voor materiaal worden duurder. Ook als gevolg van dat materieel minder goed verkrijgbaar zijn. Op basis van de eerste inschattingen heeft het college besloten om beperkt ruimte te bieden voor nieuwe beleidsvoorstellen.

Het meerjarenperspectief na de verwerking van de eerdergenoemde ontwikkelingen is als volgt:

Bedragen x € 1.000, -/- = nadeel	2024	2025	2026	2027
Saldo begroting 2023 na 2e wijziging	1.637	1.591	-1.949	-1.949
Raadsbesluiten na begroting 2023	-150	-150	-150	0
4 strategische opgaven niet akkoord provincie	-400	-400	-400	-400
Saldo voor start kadernota	1.087	1.041	-2.499	-2.349
Mutaties uit zienswijzen gemeenschappelijke regelingen (3.1)	-3.102	-3.204	-3.195	-3.425
Mutaties als gevolg van indexatie (3.2)	217	217	223	-227
Voorstellen voortvloeiend uit het raadsakkoord (3.3)	-75	-75	-75	-75
Overige voorstellen (3.4)	-613	-614	-620	-620
Overige mutaties (3.4)	821	317	633	632
Totaal mutaties kadernota	-4.394	-3.359	-3.035	-3.260
Structureel saldo Kadernota 2024-2027	-3.307	-2.318	-5.534	-5.609
Mogelijke oplossingsrichtingen (1.3)	1.400	1.400	1.400	1.400
Structurele opgave Begroting 2024-2027	-1.907	-918	-4.134	-4.209

Toelichting op de tabel

De bovenstaande tabel is een samenvatting van alle financiële ontwikkelingen in deze kadernota. De tabel begint met het saldo van de jaarschijven 2024 t/m 2026 uit de vastgestelde Begroting 2023 na 2e wijziging. De jaarschijf 2027 is een kopie van 2026 en wordt richting de begroting verder geactualiseerd.

De getallen die tussen haakjes achter de verschillende onderwerpen staan, verwijzen naar de desbetreffende paragraaf in deze kadernota.

In de periode tussen de vaststelling van de Programmabegroting 2023 en het opstellen van de Kadernota 2024-2027 zijn door de raad al besluiten genomen, die het meerjarenperspectief van de gemeente raken. Het totaalbedrag van deze raadsbesluiten is opgenomen in de tabel op de regel 'Raadsbesluiten na begroting 2023' en bestaat uit de volgende raadsbesluiten:

Bedragen x € 1.000, -/- = nadeel	2024	2025	2026	2027
Economische samenwerking Duin- en Bollenstreek	-50	-50	-50	0
Aanpak arbeidsmigranten	-100	-100	-100	0
Raadsbesluiten na begroting 2023	-150	-150	-150	0

Mutaties vanuit de kadernota

Op 15 mei 2023 hebben we raad informeel bijgepraat over de verwachte tekorten voor de komende jaren. Deels veroorzaakt door de oplopende inflatie die een zware structurele druk op onze begroting legt en deels (de onzekerheid) over de veranderingen in de financiering vanuit het Rijk vanaf 2026. We hopen dat de Meicirculaire 2023 ons wat meer zekerheid gaat geven wat op ons middellange termijn te wachten staat.

Vooruitlopend op het negatieve beeld heeft het college gemeend om een sobere kadernota op te stellen, waarin de onvermijdelijke beleidsmatige ontwikkelingen zijn opgenomen. Hiermee bedoelen we:

1. Opdrachten vanuit het raadsakkoord 'Samen voor Lisse'.
2. Ontwikkelingen waar externe financieringsbronnen voor beschikbaar zijn en die nog niet in de begroting zijn opgenomen;
3. Raadsbesluiten die genomen zijn na de vaststelling van de begroting;
4. Kostenontwikkelingen van gemeenschappelijke regelingen;
5. Nieuwe wettelijke taken volgens de circulaire van het rijk en die nog niet zijn opgenomen in de begroting;
6. Indexaties.

Uiteindelijk zijn er geen ontwikkelingen financieel opgenomen onder categorie 2 en 5.

Samenvatting meerjarenperspectief

Het financieel meerjarenperspectief in de Kadernota 2024-2027 laat een groot (structureel) negatief begrotingssaldo zien voor alle jaren. Het grootste tekort van € 6,0 doet zich voor in 2026 en 2027 op basis van de huidige inzichten. Het begrotingssaldo fluctueert tussen de € 3,4 miljoen negatief en € 5,7 miljoen negatief.

Om bij de Begroting 2024-2027 niet onder preventief toezicht komen te staan, zal in de begroting minimaal in 2024 of in 2027 sprake moeten zijn van een neutraal of positief structureel saldo.

Gezien de onzekere situatie ten aanzien van de financiering vanuit het Rijk zet het college in op het structureel sluitend maken van het begrotingsjaar 2024.

1.1. Relevante ontwikkelingen

Op 28 april kwam het kabinet met de Voorjaarsnota 2023. Na de vele toezeggingen door het kabinet was aangegeven dat in de Voorjaarsnota 2023 meer duidelijk zou worden over de wijze waarop gemeenten (en provincies) gefinancierd worden. Vorig jaar werd al duidelijk dat gemeenten € 3 miljard minder geld gaan ontvangen vanuit het Rijk. Later werd bekend dat het voor 2026 een bedrag van € 2 miljard zou zijn. Voor Lisse een bedrag van ongeveer € 2 miljoen. Een forse opgave voor onze begroting die al onder druk stond. De VNG voert gesprekken met het Rijk voor aanpassingen in de financieringssystematiek om te waarborgen dat gemeenten een stabiel en adequaat financieel beeld kunnen vormen.

In de Voorjaarsnota 2023 werd duidelijk dat er vanaf 2026 is er nog steeds sprake van een grote terugval van middelen in het gemeentefonds. Op 2 mei heeft de VNG in een eerste reactie daarom al laten weten dat er op korte termijn overleg nodig is met het kabinet over de gevolgen voor gemeenten van deze Voorjaarsnota. Dit overleg heeft plaatsgevonden op 22 mei jl. Daarnaast heeft de VNG de Taskforce Taken en Middelen gemeenten ingesteld. Lisse (en ook Hillegom en Teylingen) hebben de enquête ingevuld om aan te geven dat deze voorjaarsnota van het Rijk gaat leiden tot het maken van ingrijpende keuzes in de voorzieningen en ondersteuning van onze burgers.

De definitieve financiële uitwerking van de Voorjaarsnota naar de gemeenten vindt plaats in de Meicirculaire 2023. Deze wordt op de laatste dag van de maand verwacht, 31 mei 2023. Zodra de uitkomsten bekend zijn, zullen deze met u worden gedeeld.

1.2. Toekomstbestendig begroten

Met het vaststellen van het strategisch begrotingsbeleid Toekomstbestendig begroten heeft de gemeente Lisse qua financiële doelstellingen en spelregels koers bepaald. Vanuit de provincie is hiervoor stevige waardering uitgesproken en vanuit de omringende gemeenten is er toenemende belangstelling voor aangezien de financiële positie van alle gemeenten in de toekomst onder druk komen te staan. De noodzaak voor een strategisch begrotingsbeleid is wel gebleken aangezien de gemeente elk jaar weer met onvoorspelbare ontwikkelingen wordt geconfronteerd die lastig te beïnvloeden zijn en tegelijk wel impact hebben. Actueel is de oorlog in Oekraïne en sterk stijgende prijzen en lonen. Kortom werken aan stabiliteit in de begroting is een continu proces. Daarmee mag niet worden vergeten wat inmiddels al is bereikt.

Als het gaat om het sturen op de kosten dan heeft de gemeente ook een toekomstbestendig kader ontwikkeld waarlangs gestuurd kan worden op de uitgaven van de gemeenten. Dat kader, de trap van de toenemende pijn, bestaat uit vier niveaus:

1. Administratieve wijzigingen
2. Kostendekkendheid en onderuitputting
3. Snijden in voorzieningen
4. Verhogen van inkomsten

Waarbij de vier strategische bezuinigingslijnen die gezamenlijk minimaal € 400.000 moeten opleveren vallen onder de derde trede van de trap van de toenemende pijn.

Er wordt inmiddels al een tijdje ervaring opgedaan met het werken met het beleid van Toekomstbestendig begroten. In combinatie met ontwikkelingen die zich daaropvolgende is het college voornemens om het beleid in 2024 te actualiseren en aan u voor te leggen. Hierin werkt zij graag samen met de leden van de auditcommissie.

1.3. Oplossingsrichtingen voor structureel sluitende begroting

Het financieel meerjarenbeeld van Lisse is negatief. In deze kadernota loopt het tekort van zo'n € 1,6 miljoen in 2024 op tot zo'n € 6 miljoen in 2027. De grote veroorzaker van dit tekort is de prijsinflatie en de terugval van de algemene uitkering vanaf 2026. De mate waarin de prijsinflatie gecompenseerd wordt door het Rijk, is onzeker. Maar ook over de terugval van de algemene uitkering is het laatste woord ook nog niet overgesproken. We hopen dat het Rijk in de Meicirculaire 2023 op beide ontwikkelingen meer duidelijkheid geeft.

Vooruitlopend op de uitkomsten van de Meicirculaire 2023 heeft het college nagedacht aan welke knoppen nog gedraaid kan worden. Deze zijn in onderstaande tabel opgenomen.

In de raadsbrief over de uitkomsten van de Meicirculaire 2023 wordt geschetst hoe het college denkt te komen tot een structureel sluitende begroting 2024 en hoe de raad daarbij betrokken gaat worden.

		2024	2025	2026	2027
1.	<u>Administratieve wijzigingen</u>				
a.	Actualisatie kapitaalslasten	€ 600.000	€ 600.000	€ 600.000	€ 600.000
b.	Verwachting prijsindexatie algemene uitkering	€ 400.000	€ 400.000	€ 400.000	€ 400.000
2.	<u>Kostendekkendheid en onderuitputting</u>				
a.	Mogelijkheden obv jaarrekening 2022	PM	PM	PM	PM
3.	<u>Snijden in voorzieningen</u>				
a.	Uitkomsten 4 strategische opgaven	€ 400.000	€ 400.000	€ 400.000	€ 400.000
4.	<u>Verhogen inkomsten</u>				
a.	Toeristenbelasting arbeidsmigranten (let op bijkomende kosten)	PM	PM	PM	PM
b.	Inzet voor externe fondsenwerving	PM	PM	PM	PM
c.	Extra verhoging OZB	PM	PM	PM	PM
	Totaal	€ 1.400.000	€ 1.400.000	€ 1.400.000	€ 1.400.000

Administratieve wijzigingen:

Actualisatie kapitaallasten

Bij de Programmarekening 2022 is een fors aantal minder kredieten afgerond dan in de Programmabegroting 2023 rekening is mee gehouden. Bij het opstellen van de komende begroting verwachten we hier een verschuiving in de kapitaalslasten. Richting de begroting wordt de (lopende) investeringsplanning opnieuw beoordeeld op haalbaarheid en urgentie.

Een van de oorzaken dat er bij de gemeente Lisse zoveel druk ligt op een structureel sluitende begroting is de dekking van kapitaallasten. Volgens het besluit Begroting en Verantwoording mogen de kapitaallasten alleen uit de reserve worden gedekt, wanneer de reserve qua omvang toereikend is voor de balanswaarde. Voor alle accommodaties en voorzieningen zou dat voor Lisse een reserve vragen met een enorme omvang en de reservepositie van Lisse is beperkt. Het college is voornemens om richting de begroting wel te onderzoeken of de kapitaallasten van een deel van de accommodaties en voorzieningen kunnen worden opgenomen in een reserve. Zodat daarmee de druk op de exploitatie afneemt. Het uiteindelijke doel is nog steeds om alle structurele lasten in de exploitatie te kunnen dragen. Maar deze maatregel kan nog wel een tijdelijke oplossing bieden.

Verwachting prijsindexatie algemene uitkering

Op basis van de Maartpublicatie 2023 van het Centraal Planbureau hebben we een eerste inschattingen gekregen voor de prijsontwikkeling in de Meicirculaire 2023. Voor 2024 stijgt de loon- en prijscompensatie met 0,84% naar 4,22% ten opzichte van de Septembercirculaire 2022. Voor Lisse zou dit een extra inkomst van ongeveer € 400.000 betekenen. Voor de overige uitgangspunten zijn we afhankelijk van de Meicirculaire 2023. We verwachten dat een klein voordeel mogelijk is.

Kostendekkendheid en onderuitputting:

Op het vlak van kostendekkendheid zijn de tarieven en toerekeningen in eerdere jaren conform aangepast. Een vast onderdeel bij het opstellen van de begroting is het jaarlijks actualiseren en corrigeren van de tarieven. Qua structurele onderuitputting is het beeld op macroniveau dat de jaarrekening weliswaar met een positief resultaat sluit, maar dat vooral incidentele meevallers zijn. Het structureel evenwicht bij de jaarrekening 2022 is namelijk ook negatief. Binnen de programma's uit de begroting kan structurele onderuitputting op onderdelen wel aanwezig zijn. Vanuit de begroting spelregels van toekomstbestendig begroten is de handelswijze om oud voor nieuw toe te passen. Oftewel dat beleidsvoorstellen vanuit een programma ook in eerste instantie binnen het programma wordt opgelost. Daarmee wordt het begrotingssaldo zoveel mogelijk ontzien.

Snijden in voorzieningen

In het verlengde van het raadsakkoord heeft de raad vier strategische opgaven vastgesteld die een extra impuls moeten geven aan 'Het roer moet om'. De vier strategische opgaven zijn:

1. de actualisatie van het accommodatiebeleid en het integraal huisvestingsplan (IHP);
2. kostenbeheersing van de drie decentralisaties;
3. opdrachtverlening aan gemeenschappelijke regelingen;
4. de actualisatie van de algemene subsidieverordening, waarbij subsidieaanvragen worden getoetst en in lijn gebracht met de opgaven uit de Maatschappelijke agenda (MAG).

Met iedere opgave wordt een besparing nagestreefd van € 100.000 en een totaalbedrag van minimaal € 400.000, waarbij de streefbedragen per opgave onderling uitwisselbaar zijn. Vanaf 2024 is een stelpost in de begroting opgenomen. Vooralnog is dit een constant bedrag. Naarmate de opgaven gerealiseerd gaan worden, kan dit nog worden verhoogd. Bij de Kadernota 2024-2027 moet de haalbaarheid voor 2024 worden bepaald om eventueel tijdig bij te kunnen sturen richting de begroting 2024. De provincie laat tot die tijd de besparingen buiten beschouwing voor het bepalen van het structureel financieel evenwicht.

Accommodatiebeleid en integraal huisvestingsplan

Als het gaat om het vastgoed dan wordt momenteel nog uitvoering gegeven aan het plan 'Stenen voor stenen'. Eenmalige verkoopopbrengsten leveren geen bijdrage aan een structurele besparing. Het niet meer in eigendom hebben en laten onderhouden, beheren en exploiteren van de Greef en van de Beukenhof biedt wel perspectief voor een structurele kostenverlaging. Voor de Greef is het uitgangspunt dat de kostenbesparing voor 2024 wordt gerealiseerd. De herontwikkeling op de locatie Beukenhof zal langer duren. Voor de locaties die nog in gebruik zijn worden samen met Sportfondsen en Bescal de mogelijkheden in kaart gebracht om te komen tot een betere bezetting en daarmee verhoging van structurele inkomsten. Op fiscaal vlak liggen in de toekomst (2026) ook mogelijkheden om meer inkomsten te genereren. De desbetreffende specifieke uitkering (SPUK) van het rijk is verlengd en op hoofdlijnen is onderzocht of dit gunstiger is dan te werken met btw-vrijstelling. Dit lijkt inderdaad zo te zijn.

Het college wil nog steeds vasthouden aan de ingeboekte taakstelling van minimaal € 100.000. Er is alleen wel meer tijd nodig om daar minimaal aan te komen. Wat betekent dat in de eerste jaren andere opgaven meer kostenreductie moeten opleveren.

Kostenbeheersing van de drie decentralisaties

Deze opdracht verloopt volgens planning. Er zijn twee sporen:

1. Via de ISD is een bestuurlijk proces gestart om te komen tot bestuurlijke besluiten rondom de Wmo. Een deel van de besluiten zal via de GR verlopen, een ander deel via college en raad. Deze voorstellen bieden naar verwachting voldoende opties om de vastgestelde taakstelling binnen dit spoor minimaal gerealiseerd te krijgen. De maatregelen kunnen zelfs de totale taakstelling van minimaal € 400.000 onderbouwen vanaf 2024 en daardoor ontstaat er voor de andere taakstellingen meer tijd.
2. Daarnaast is er gericht op het andere domein, de Jeugdzorg, een afzonderlijk proces gestart om te komen tot besparingsmogelijkheden. In dat kader is er een eerste raadsinformatiebijeenkomst georganiseerd op 23 mei 2023 om vanuit de raad richting mee te krijgen op welke onderdelen we nadere voorstellen gaan uitwerken. Deze nadere uitwerking zal in het 2e halfjaar 2023 gaan plaatsvinden. Bij dit spoor worden noodzakelijkerwijs ook onze regionale partners en zorgaanbieders betrokken. Het is nog moeilijk in te schatten welke maatregelen mogelijk en nodig zijn en wat hiervan de inverdieneffecten kunnen zijn en per wanneer.

Opdrachtverlening aan de gemeenschappelijke regelingen

Zoals eerder gecommuniceerd is deze opdracht het moeilijkste om op korte termijn te realiseren. De zienswijze procedure voor alle gemeenschappelijke regelingen is ten tijde van het verschijnen van de Kadernota 2024-2027 afgerond en heeft u als raad ingestemd met de begrotingen van de verbonden partijen.

Zaken die ingezet zijn of worden:

- Bij de Omgevingsdienst West-Holland wordt ingezet op het terugdringen van het aantal uren wat we afnemen in de extra dienstverlening conform het besluit bij de 2^e Begrotingswijziging 2023.
- De ISD Bollenstreek, SOZ en Provalu worden betrokken bij de strategische opgave 'Decentralisaties'. De maatregelen uit deze opgave hebben ook consequenties voor de GR die de taken voor ons uitvoert.

Binnen de werkgroep 'Financiële Kaderstelling gemeenschappelijke regelingen' wordt samen met de andere gemeenten in Hollands-Midden bekeken of het kader aangepast moet worden met het oog op het financieel ravijn vanaf 2026. De afspraak is dat als gemeenten meer dan 2% inleveren, dat dit consequenties heeft voor de gemeenschappelijke regelingen.

Herijking subsidiebeleid

Zoals eerder gecommuniceerd is deze opdracht uit het raadsakkoord naar voren gehaald ten behoeve van de begroting. Evengoed kost het tijd en inzet om deze opdracht goed op te kunnen starten. Dat is inmiddels gebeurd met een interviewronde en deskresearch. Voor het zomerreces wordt een concreet Plan van Aanpak opgeleverd. Onderdeel hiervan vormt ook een concreet Implementatieplan. Het is de verwachting dat in de loop van Q4 2023 diverse onderdelen daarvan worden opgeleverd en worden uitgevoerd op basis waarvan het subsidiebeleid, -gekoppeld aan de Maatschappelijke Agenda (MAG)- toekomstbestendig kan worden ingericht. Daarmee zijn de mogelijkheden voor 2024 nog beperkt. Evengoed wil het college nog wel vasthouden aan deze taakstelling.

Verhogen van inkomsten

Vermakelijkheidsretributie

In opdracht van de raad heeft het college onderzoek laten doen naar de mogelijkheden voor een vermakelijkhedenretributie als extra bron van inkomsten. Het heffen ervan moet aan bepaalde voorwaarden voldoen. Zo moet de gemeente kosten maken die rechtstreeks toerekenbaar zijn aan de vermakelijkheid.

In het geval van de Keukenhof zijn de mogelijkheden hiertoe onderzocht. Omdat bijvoorbeeld de wegen rond de Keukenhof door de provincie worden onderhouden zijn de mogelijkheden om extra inkomsten te genereren via een vermakelijkhedenretributie zeer beperkt.

Het college maakt daarbij de bestuurlijke afweging dat de Keukenhof economisch en financieel van veel meer betekenis is voor Lisse dan een eventuele beperkte retributie. En daarnaast is de Keukenhof een belangrijke partner in diverse maatschappelijke opgaven, zoals de ontsluiting van de noordelijke Duin- en Bollenstreek en een duurzaam en toekomstbestendige bollenteelt. Een versteviging van deze samenwerking, in de vorm van vernieuwing van het bestaande convenant, staat ook als ambitie benoemd in het raadsakkoord.

Toeristenbelasting en algemene uitkering arbeidsmigranten

Onderdeel van het programma voor Arbeidsmigranten is de registratie van deze doelgroep. De noodzaak daartoe kent verschillende redenen. Een afgeleide daarvan heeft te maken met het kunnen verhogen van inkomsten langs de weg van toeristenbelasting als het gaat om de arbeidsmigranten die kortdurend verblijven en de registratie in het BRP (basisregistratie persoonsgegevens) van arbeidsmigranten die middellang of lang verblijven. Waarbij de registratie in het BRP leidt tot een hogere bijdrage uit de Algemene uitkering. Bij het opstellen van de begroting wordt concreet berekend wat het college aan verwachte inkomsten denk te kunnen genereren en welke aanvullende kosten ten opzichte van het programma daar mogelijk tegenover staan. Zoals bijvoorbeeld handhaving op het betalen van toeristenbelasting.

Inzet voor externe fondsenwerving

In het raadsakkoord van de gemeente Lisse is opgenomen dat we als gemeente moeten inzetten op het meer binnenhalen van fondsen en subsidies van Europa, rijk en provincie. Vanuit het raadsakkoord zij hiervoor dan ook middelen beschikbaar gesteld. Het doel van het binnenhalen van extra inkomsten is tweeledig. Ten behoeve van een sluitende begroting kunnen structurele subsidies voor structurele taken financiële ruimte bieden. Incidentele subsidies daarentegen zijn juist weer aantrekkelijk om bepaalde programma's en projecten een financieel duwtje in de rug te kunnen geven. Wat het resultaat en effect van die programma's en projecten weer ten goede zal komen. Het budget dat beschikbaar is gesteld vanuit de raad wordt momenteel benut voor een inventarisatie van alle beschikbare fondsen en subsidies en in de begroting wordt een voorstel gedaan op welke daarvan in te zetten.

Extra verhoging OZB boven op de indexatie

Om de stijging van de lonen en prijzen op te kunnen vangen, is voor de begroting en het meerjarenperspectief waarschijnlijk een extra verhoging van de OZB nodig. Bij het doen van voorstellen zal het college de benadering volgen van de 'trap van de toenemende pijn'. Dat wil zeggen dat eerst de beperking van uitgaven wordt onderzocht en een extra verhoging van de OZB (verhogen van de inkomsten ten laste van onze inwoners) pas de laatste optie is voor het sluitend maken van onze begroting.

Bij het opstellen van de begroting 2023 hebben we een lagere indexatie (2,5%) toegepast, ondanks de inflatie die op dat moment al veel hoger was (een inschatting van de mate waarin kosten zouden stijgen). Bij de begroting 2023 hebben we vanuit de extra inkomsten uit de

Meicirculaire 2022 wel geanticipeerd op kostenstijging door het opnemen van een stelpost. Deze is alleen niet voldoende gebleken om de gestegen prijzen en lonen volledig te kunnen compenseren voor 2024 en verder.

2. Beleidsmatige ontwikkelingen

2.1. Programma Samenleven

Extra capaciteit domein Maatschappelijke Ontwikkeling

Verschillende ontwikkelingen binnen het sociaal domein vragen om extra inzet van het domein Maatschappelijke Ontwikkeling. Op diverse cruciale functies en dossiers is structureel meer capaciteit nodig. De oplossing wordt uiteengezet in het Verbeterplan Maatschappelijke Ontwikkeling. Onderdeel daarvan is een formatieve uitbreiding van 4,5 fte ten behoeve van alle 3 de gemeenten. Voor Lisse is het aandeel € 161.922 inclusief overhead.

Meerjarenbegroting jeugdhulp/taakstelling

De conceptbegroting 2024 van de jeugdhulpkosten is hoger dan oorspronkelijk geprognosticeerd. Dit heeft deels te maken met autonome ontwikkelingen, zoals indexatie/inflatie. Daarnaast heeft de SOZ gekozen om voor 2024 realistisch te begroten. Daarbij stellen zij dat de meerjarenraming die in 2021 is vastgesteld een te optimistisch beeld geeft van de mogelijkheden om de taakstellingen in 2024 e.v. te realiseren.

De kosten zijn hoger door autonome ontwikkelingen, zoals indexatie/inflatie. Deze indexatie hebben we financieel meegenomen in deze kadernota. In hoeverre we door het Rijk hiervoor gecompenseerd worden, wordt duidelijk in de Meicirculaire 2023.

We gaan er vooralsnog van uit dat de taakstelling op de kosten van jeugdhulp gerealiseerd wordt. Daarvoor gaan we samen met de SOZ een nadere analyse uitvoeren om na te gaan in hoeverre deze taakstelling gerealiseerd is en wat nodig is om deze alsnog te realiseren. Binnen de regio speelt de discussie in hoeverre de taakstelling haalbaar is. De nadere analyse geeft daar input voor. De keuze om eventueel af te zien van de taakstelling voor 2024 (of door te schuiven naar latere jaren) is aan de raad.

2.2. Programma Leefomgeving

Wet versterking regie volkshuisvesting

De wet (nu nog voorstel) Versterking regie volkshuisvesting geeft het Rijk, provincies en gemeenten de wettelijke instrumenten om samen en met regionale afstemming regie te voeren op de volkshuisvesting.

Er zijn drie maatschappelijke opgaven waar het wetsvoorstel zich op richt: (1) regie op aantallen woningen en locaties, (2) regie op betaalbare woningen en evenredige verdelingen van de woningen en (3) verstevigen van de lokale prestatieafspraken.

Het voorstel bevat wijzigingen in verschillende wetten, zoals de Omgevingswet, Woningwet, Huisvestingswet 2014 en Wet maatschappelijke ondersteuning 2015. Deze wijzigingen zullen middels lagere regelgeving worden uitgevoerd. Op dit moment is nog niet duidelijk wat de kosten zijn.

Wet Goed Verhuurderschap

Het wetsvoorstel geeft gemeenten meer mogelijkheden om huurders te beschermen tegen misstanden bij het verhuren van woon- of verblijfsruimten. Door een norm voor goed verhuurderschap te introduceren en gemeenten de mogelijkheid te geven om een verhuurvergunning te verplichten, kunnen gemeenten actief sturen op goed verhuurderschap. Zo kunnen gemeenten extra eisen stellen aan de verhuurder als het gaat om het onderhoud van de woning en de maximale huurprijs van gereguleerde huurwoningen. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor het toezicht en het handhaven van de algemene regels en de verhuurvergunning. Hiervoor krijgen zij het bestuursrechtelijke instrumentarium van waarschuwing, bestuursdwang, bestuurlijke boete en als ultimum remedium de beheerovername tot hun beschikking. Op dit moment is nog niet duidelijk wat de kosten zijn.

Nationale Woon- en Bouwagenda

De Nationale Woon- en Bouwagenda schetst de kaders om de diverse bouw- en woonopgaven samen en in samenhang met andere belangen aan te pakken, te financieren en te monitoren. Alle partners zijn nodig, zoals gemeenten, provincies, woningcorporaties, zorg- en marktpartijen. Zo wordt gebouwd aan een samenleving waarin het rechtvaardig en prettig wonen is. Het doel van de Nationale Woon- en Bouwagenda is het bevorderen van de beschikbaarheid, betaalbaarheid en kwaliteit van het woningaanbod in Nederland. Meer dan voorheen neemt het Rijk hierbij de rol op zich van normsteller en bewaker van nationale doelen die gerealiseerd moeten worden. Met de zes onderliggende programma's van de Nationale Woon- en Bouwagenda wordt invulling gegeven aan het realiseren van de doelstellingen. Op dit moment is nog niet duidelijk wat de kosten zijn.

Wet Betaalbare huur

Om huurders een eerlijke prijs te laten betalen voor hun woning, wil het kabinet de middenhuur reguleren en het woningwaarderingsstelsel (WWS) dwingend maken. De wet en het WWS zorgen ervoor dat de huurprijzen in verhouding staan tot de kwaliteit van de woning. Verhuurders worden verplicht zich aan de maximale huurprijzen te houden. Gemeenten worden verantwoordelijk voor het toezicht en de handhaving. Op dit moment is nog niet duidelijk wat de kosten zijn.

Transitie Omgevingswet

Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet (nu vastgesteld is op 1 januari 2024) voldoen de gemeenten Hillegom, Lisse en Teylingen en HLTsamen aan de minimale verplichtingen van de wet. Dit is echter pas het begin van een lange periode die nog volgt waarin juist zal moeten worden gewerkt aan het bereiken van de veranderingen en de doelstellingen zoals beoogd door de Omgevingswet. Hiervoor geeft de wet een ruime periode tot minimaal 2029, een zogenaamde transitieperiode.

Er is een financiële strategie opgesteld, waarin gedurende de transformatie periode de ontwikkelingen en incidentele uitgaven worden gemonitord om inzichtelijk te maken welke van de incidentele kosten uiteindelijk structureel worden en van welke omvang zijn. Er is een rijksbijdrage in de "transitiekosten Omgevingswet" tot 2026 toegezegd. De hoogte hiervan is nog niet bekend, wel dat het om incidenteel geld gaat voor incidentele kosten ten behoeve van de transitie.

HLTsamen kan zich dan de komende jaren op basis van het beschikbaar gestelde transitie budget blijven inzetten voor de ontwikkelingen op het gebied van dienstverlening, bedrijfsvoering en ruimtelijk beleid. (1 loket voor fysieke leefomgeving mede namens Rijk, Waterschap en provincie/ vertaling juridische regels naar digitale vragenbomen – toepasbare regels/ bruidsschatregels (650) van Rijk vertalen naar lokale Omgevingsplan/ verordeningen opnemen in Omgevingsplan/ monitoring Omgevingsvisie/ versnelde vergunningverlening incl. participatie etc.)

Het in eigen beheer wijzigen van het omgevingsplan

We werken nog aan een uitgebreide onderbouwing om aan te tonen dat het goedkoper, efficiënter en klantvriendelijker is om zelf het omgevingsplan op te stellen en te kunnen wijzigen.

Uitbreiding boa's

Landelijk is een trend waarneembaar van minder politie op straat en gemeenten die hun boa-capaciteit aan het uitbreiden zijn. Het landelijk gemiddelde is 1 boa per 5.000 inwoners. De gemeenten Teylingen en Hillegom hebben onlangs hun boa-capaciteit uitgebreid. Lisse heeft nog steeds een heel kleine bezetting boa's, namelijk 1,5 fte. Met het hele pakket aan taken voor de boa's en alleen al alle meldingen die binnenkomen voor de boa's, bestaat al langer de behoefte om de boa capaciteit ook in Lisse uit te breiden. Wanneer de formatie hetzelfde blijft, kunnen bepaalde zaken zoals controle uitstallingen of het meewerken aan projecten zoals controle ondermijning niet opgepakt worden. De kosten bedragen €156.000,- structureel. Door middelen die beschikbaar zijn gesteld in de Meicirculaire 2022 is de impact op het begrotingssaldo

3D-ordening

Vanwege de vele opgaven op het gebied van woningbouw, energietransitie (uitbreiding energie-infra warmte/-energienetwerken), klimaat, (elektrische) mobiliteit, circulaire economie, drinkwater is een duurzaam, veilig en efficiënt gebruik van bodem en ondergrond voor nu en in de toekomst essentieel. Dit vraagt om een zorgvuldige afweging van gebruik en bescherming van bodem en ondergrond in de komende jaren structureel onderdeel wordt van alle relevante ruimtelijke planprocessen. Naast de bovengrondse 'occupatie' en 'netwerken' vormt 'bodem en ondergrond' de derde dimensie van ruimtelijke ordening; aangeduid als '3D-Ordening'. Dit is een opgave voor provincie, omgevingsdiensten en gemeenten, in samenwerking met kennisinstellingen, onderwijsinstellingen en bedrijfsleven.

In samenhang met 3D-netwerkvorming faciliteert provincie Zuid-Holland het 3D-instrumentarium. Het gaat om de volgende instrumenten: Ondergrondwijzer (= proceshandreiking 3D-Ordening), Bodematlas (= kaartmateriaal 3D-Ordening) en de Bodemladder (= afwegingskader en handelingsperspectief).

Om de veelheid van ondergrondse en bovengrondse projecten en ingrepen van advies te voorzien om te implementeren in ruimtelijk beleid en het beheer en toewijzing van de ondergrond zijn in gemeenten zogenoemde 'ondergrondcoördinatoren' benodigd, die in nauwe samenwerking met 'projectleiders ruimtelijke ordening' en 'openbare werken' naar een balans zoeken tussen duurzaam benutten en beschermen van de kwaliteiten van bodem en ondergrond. Als proceshandreiking om de verbinding te versterken tussen de werkvelden bovengronds (RO) en ondergronds (bodem) is de Zuid-Hollandse Ondergrondwijzer ontwikkeld. Door Omgevingsdiensten en gemeenten moeten

meer gebiedsspecifieke 'Handreikingen Ondergrondkwaliteiten' worden opgesteld. Daarnaast zijn adviezen vanuit de Omgevingsdienst benodigd.

Bij HLTsamen is deze expertise voor een ondergrondcoördinator en het opstellen van een gebiedsspecifieke 'Handreiking Ondergrondkwaliteiten' en het geven van advies, planologische borging en beheer niet beschikbaar, maar wel noodzakelijk gelet op de grote opgaven. Op dit moment is nog niet duidelijk wat de kosten zijn.

Nationaal Programma Landelijk Gebied

Vanuit het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) moeten alle provincies – in hun rol van gebiedsautoriteit - een Gebiedsprogramma opstellen om de doelen op het gebied van klimaat, water, natuur en stikstof tijdig te bereiken. Dit Gebiedsprogramma moet per 1 juli ingeleverd worden bij het Rijk. De Duin- en Bollenstreek is een deelgebied van het gebied Kust en Duinen. Teylingen (Oost) maakt deels onderdeel uit van het deelgebied Veenweiden Noord. De deelnemende gemeenten en het Hoogheemraadschap zitten samen met de provincie ZH in een kernteam (ambtelijk en bestuurlijk). In het kader van de voorbereiding van dit Gebiedsprogramma zijn geen gelden beschikbaar gesteld. Wel kan (deels) aanspraak gemaakt worden op de transitiegelden van het Rijk om lokaal (mede) uitvoering te geven aan het gebiedsprogramma NPLG voor de Duin- en Bollenstreek en de juridische borging in omgevingsplannen. Het blijft nog even koffiedik kijken hoeveel extra formatie benodigd is voor de Duin- en Bollenstreek, omdat nog niet bekend is of er piekbelasters zijn/ c.q. sprake is van reductiemogelijkheden van NH3. In onze regio is vooral de waterkwaliteit slecht en is er sprake van een zoetwateropgave. Het Hoogheemraadschap is het bevoegd gezag inzake het water. Mogelijk dat bijvoorbeeld het Groenprogramma, 10% de groen/blauwe dooradering, verbeteren van de waterkwaliteit (voldoen aan de normen KRW) voor 2027, versterken landschapskwaliteit, verbreden kuststrook met bomen, ecologische verbindingzones en biodiversiteit e.d. ondergebracht kan worden in het Gebiedsprogramma NPLG. Op dit moment is nog niet duidelijk wat de kosten zijn.

Prijsstijgingen

Onderhoudswerkzaamheden en fysieke projecten in de buitenruimte hebben te maken met enerzijds vertragingen in de uitvoering als gevolg van gebrek aan personeel bij externe aannemers en stikstofproblematiek maar ook met prijsstijgingen. Gevolg hiervan is dat er sprake is van stijgende projectkosten. In de Begroting 2024- 2027 worden de budgetten geïndexeerd met een percentage van 9% voor materieel. Met betrekking tot onderhoud van wegen was afgelopen jaar sprake van een gemiddelde veel hogere prijsstijging (12%). Verwacht wordt dat ook komend jaar met een hoger gemiddeld percentage rekening gehouden moet worden. Extra benodigd budget is hiervan het gevolg.

Beheer Civiele kunstwerken

In het door het college vastgestelde Beheerplan Civiele Kunstwerken wordt inzicht gegeven in de samenstelling en kwaliteit van de civiele kunstwerken.

Dit is van belang om deze kunstwerken beheersmatig en financieel goed op orde te hebben en houden. Op basis van ambitie en onderhoudsniveaus uit verschillende beleidskaders is een vertaling gemaakt naar te nemen onderhoudsmaatregelen en de daarvoor benodigde budgetten. Financiële mutaties die hieruit voortvloeien worden verwerkt in de tussentijdse rapportage 2023 alsmede in deze Kadernota.

Veiligheidsregio Hollands-Midden

Binnen de Veiligheidsregio wordt gewerkt aan een nieuw beleidsplan. De lijn is dat de Veiligheidsregio Hollands-Midden binnen het financieel kader blijft. Op basis van het nieuwe beleidsplan volgt een nieuwe financiële beoordeling. Waarschijnlijk is dat, naast de gebruikelijke indexering en de verhoging van loonkosten cao dit tot een hogere bijdrage gaat leiden. In de zienswijze is aangegeven dat wij voor scenario 1 (aanpassing beleid) geen extra middelen hebben.

(Landelijke) Aanpak Adreskwaliteit

Alle overheidsinstanties gebruiken de Basisregistratie Personen (BRP). Een correcte registratie van adressen van burgers is voor de taken van veel instanties erg belangrijk, maar ook voor de burger zelf. Daarom is de Landelijke Aanpak Adreskwaliteit (LAA) in het leven geroepen: om de kwaliteit van de adresgegevens in de BRP te verhogen en waarborgen. Vanuit diverse kanten (andere overheidsinstellingen, politie, belastingdienst) kan de gemeente signalen krijgen die wijzen op een verkeerde adresregistratie. De gemeente moet met deze signalen een onderzoek starten en een huisbezoek afleggen. Dit betreft een extra verplichte handhavingstaak. Op dit moment is nog niet duidelijk wat de kosten zijn.

Grachtbrug Lisse

Aan de Grachtbrug in Lisse zijn constructieve gebreken naar voren gekomen. Daarmee is er een aanleiding om na te denken over de gewenste vormgeving en of deze kruising ongelijkvloers moet blijven of een gelijkvloerse oplossing de voorkeur heeft. Hiervoor wordt in 2023 een planstudie uitgevoerd, met als doel eind 2023 een besluit te nemen over de voorkeursoplossing. Vanaf 2024 kan dan het vervolg worden opgepakt: VO, DO, onderzoeken, contractering etc., met als doel uiterlijk begin 2026 te starten met de werkzaamheden aan de structurele oplossing. Deze ontwikkeling is onderdeel van het mobiliteitsbeleid. Er wordt geen concrete uitspraak gedaan c.q. visie beschreven betreffende de kruising Laan van Rijckevorsel – Ruishornlaan. Wel geldt dat in algemene zin uitspraken worden gedaan over de doorstroming, bereikbaarheid en verkeersveiligheid, die in de uitwerking worden meegenomen. Kosten in 2024 en 2025 betreffen voorbereidingskosten. Deze worden geraamd op € 200.000 per jaar en zijn opgenomen onder de Investerings in bijlage 3 van deze kadernota. Vanaf 2026 betreft het realisatiekosten. Omdat er nog geen zicht is op een voorkeursoplossing en de kosten daarvan, staan deze bedragen nog op pm.

Programma Water en Klimaatadaptatie (PWKA)

De landelijke en regionale ontwikkelingen op het gebied van waterkwaliteit, waterkwantiteit en klimaatadaptatie volgen elkaar snel op. De raad is hierover geïnformeerd via een raadsbrief.

Deze ontwikkelingen kunnen van invloed zijn op het gemeentelijk waterbeleid, beheer en onderhoud. Om de waterhuishouding op orde te krijgen en te houden op basis van nieuwe normen en Omgevingswet, zijn investeringen te verwachten op het gebied van baggeren, duikers en beschoeiingen. In het in voorbereiding zijnde Programma Water en Klimaatadaptatie worden de ontwikkelingen uitgelegd, evenals de (financiële) consequenties. Uiteengezet wordt welke investeringen nodig worden geacht; in welke jaren en op basis van welke structurele lasten. Waarbij ook gekeken wordt naar reeds beschikbare middelen en externe financieringsbronnen vanuit bijvoorbeeld het Rijk.

Los van de investeringen voor baggeren, duikers en beschoeiingen vragen opgaven op het gebied van water en klimaatadaptatie om extra inspanningen van het ambtelijk apparaat. De vraag is niet of extra fte benodigd is, maar hoeveel. Nu onderzoek gaande is naar het totaal aantal fte bij team Beheer (rapport Cyber), ligt het voor de hand de behoefte aan extra fte in dit breder verband te bezien. En daarover een integrale afweging te maken waarbij ook gekeken wordt naar koppelkansen tussen beleidsvelden.

2.3. Programma Bedrijvigheid

Samenwerking in de Duin en Bollenstreek

Inleiding

De colleges van de vijf gemeenten in de Duin- & Bollenstreek: Noordwijk, Katwijk, Hillegom, Lisse en Teylingen hebben in 2022 de Uitvoeringsagenda Duin- en Bollenstreek vastgesteld. In 2022 is de bestuurlijke samenwerkingsstructuur verder vormgegeven. Deze moet sturing gaan geven aan de realisatie van de topprioriteiten uit de Uitvoeringsagenda en overige gezamenlijke opgaven. Een tweede doel van de samenwerking is het versterken van de streekpositie en strategie voor de gezamenlijke opgaven.

Uitvoeringsagenda

Als doel voor de samenwerking is de Uitvoeringsagenda Duin- en Bollenstreek opgesteld. De agenda is opgesteld langs vier opgaven, elk vertegenwoordigt door een kleur: Netwerken en verbinden (Oranje), Gezonde, vitale en energieke regio (Blauw), Duurzame Regio, Greenport, bollenteelt en -toerisme (Groen) en goed wonen en werken (Rood). Het sociaal domein (paars) behoort eveneens tot de samenwerkingsopgave als integraal onderdeel van de vier opgaven en gefundeerd op de bestaande samenwerkingsvorm.

Onder de opgaven zijn in de uitvoeringsagenda zes topprioriteiten geformuleerd. De zes prioriteiten zijn: realisatie van de woningbouwopgave, verbinden kennisintensieve economie, maatregelenpakket 'ontsluiting noordelijke Bollenstreek', corridorstudie mobiliteit/ruimte Leiden-Katwijk-Noordwijk-Teylingen, actualisatie greenport en gezamenlijke keuzes hernieuwbare energiebronnen en ontwikkelen van een 'regiobrand'.

Daarnaast wordt gezamenlijk gewerkt aan een aanvraag voor een regiodeal brede welvaart waarvan de bestuurlijke regie onder de paars opgave (sociaal domein) valt.

Binnen de overleg en samenwerkingsstructuur zijn eveneens de opgaven van het Nationaal Programma Landelijk Gebied en de evaluatie van de ISG ondergebracht (blauwe opgave) als topprioriteit. Naast het sturen op voortgang in de topprioriteiten en het bewaken van het samenspel ertussen biedt de DBS-structuur de kans om ambtelijk en bestuurlijk afstemming te vinden op onderwerpen die lokaal spelen en regionaal relevant zijn. Deze behoren echter niet tot de scope van de DBS-samenwerking en de sturing hierop ligt lokaal.

Op basis van de geformuleerde topprioriteiten wordt ambtelijk en bestuurlijk gewerkt aan de integrale opzet van programma's, projecten en activiteiten dat uiteindelijk leidt tot een programmabudget voor de realisering van de uitvoeringsagenda. Bij het aanbieden van de meerjarenbegroting 2024 – 2027 in het najaar zullen wij u nader inzicht geven in het benodigde programmabudget. Bij de zoektocht naar dekking zal in elk geval afgewogen worden of deels ruimte kan worden gevonden in als beschikbare budgetten.

Kernteam

De vijf samenwerkende gemeenten in de Duin en Bollenstreek hebben rondom de implementatie van de uitvoeringsagenda de krachten gebundeld en een gezamenlijk kernteam gevormd samengesteld uit een programmamanager, projectleider/projectsecretaris, projectondersteuner en een communicatieadviseur onder leiding van een extern ingehuurde kwartiermaker.

Ten aanzien van de verdeling van de kosten van het kernteam is tussen de vijf gemeenten afgesproken dat de inhuur van de kwartiermaker gelijkelijk worden verdeeld over de vijf gemeenten (elk 20% van de kosten). Ten aanzien van de verdeling van de kosten rondom inzet van de andere disciplines in het kernteam is afgesproken dat de samenwerkingspartners in principe in natura leveren (leveren van menskracht) en dat onderlinge verrekening plaatsvindt op basis van ureninzet en inschaling. Het totale bedrag wordt dan omgeslagen per gemeente en er vindt een verrekening plaats op basis van meer- en minderinzet in fte-kosten. Daarbij hanteren we het inwonertal als onderlinge verdeelsleutel volgens onderstaande tabel.

gemeente	inwoners	percentage
Katwijk	66.032	34,10%
Noordwijk	44.365	22,91%
Teylingen	37.942	19,59%
Lisse	23.015	11,88%
Hillegom	22.312	11,52%
Totaal	193.666	100,00%

Deze verdeelsleutel wordt ook gehanteerd voor het nog nader bij de begroting 2024-2027 vast te stellen budget voor bureaunkosten.

2.4. Programma Bestuur en ondersteuning

Wet versterking decentrale rekenkamers

In 2022 is de Wet versterking decentrale rekenkamers aangenomen. In het voorstel worden gemeenten en provincies verplicht een rekenkamer in te stellen. Rekenkamers onderzoeken of beleid en bestuur kostenefficiënt, effectief en volgens de regels gebeurt. De wettelijke eisen waarmee de (nieuwe) regeling voor de lokale rekenkamer en de gemeenschappelijke rekenkamer zijn omgeven, bieden daartoe wél de noodzakelijke waarborgen. Hiermee wordt beoogd de dualisering verder te versterken.

Per 1 januari 2024 mag de rekenkamer niet meer bestaan uit raadsleden, maar alleen nog uit externe leden. Dit houdt in dat de huidige samenstelling van de rekenkamer van Hillegom (en Lisse) aangepast moet worden. Dit heeft gevolgen voor het budget van de rekenkamer. We kunnen op dit moment nog niet inschatten wat de gevolgen exact zijn.

Verbonden partijen

De raad heeft aangegeven meer betrokken te willen zijn bij de regionale samenwerking en meer invloed te willen uitoefenen op de besluitvorming van de gemeenschappelijke regelingen. In 2022 is een wijziging van de Wet op gemeenschappelijke regelingen (Wgr) in werking getreden. Deze wijziging geeft volksvertegenwoordigers meer mogelijkheden om de eigen controlerende en kaderstellende rol bij gemeenschappelijke regelingen te versterken. Ook wordt de democratische legitimatie van de besluitvorming binnen zo'n samenwerkingsverband vergroot. Voorbeelden zijn het recht om een zienswijze in te dienen (onder meer bij het treffen van een regeling en bij besluiten), het instellen van een gemeenschappelijke adviescommissie voor raadsleden en afspraken over hoe om te gaan met burgerparticipatie. Ook krijgen volksvertegenwoordigers meer invloed op het functioneren van een regeling, bijvoorbeeld via verplichte afspraken over evaluatie van de regeling en de verplichting om afspraken te maken over (financiële) gevolgen van uittreding voor de uittredende deelnemers. Daarnaast komen er extra controlemogelijkheden, zoals de mogelijkheid om een gezamenlijke enquête uit te voeren naar het functioneren van de gemeenschappelijke regeling als geheel. Wel moeten alle betrokken raden in meerderheid met deze enquête instemmen.

Implementatieperiode

Het deel van de wet dat rechten geeft aan volksvertegenwoordigers is per 1 juli 2022 in werking getreden. Voor het aanpassen van de bestaande gemeenschappelijke regelingen geeft de wet een implementatieperiode van twee jaar. Dit betekent dat de gemeenschappelijke regelingen waar Lisse mee samen werkt, inclusief HLTsamen, uiterlijk 1 juli 2024 moeten zijn aangepast.

Grip op gemeenschappelijke regelingen

Naast het traject waarbij de gemeenschappelijke regelingen worden aangepast aan de gewijzigde Wgr loopt ook een traject om door versterkt accounthouderschap bij HLTsamen meer grip te krijgen op de gemeenschappelijke regelingen. Het gaat daarbij om zowel inhoud als bedrijfsvoering. Ook hier wordt capaciteit op ingezet.

Gemeenschappelijke regelingen vragen jaarlijks om een aanzienlijke financiële investering. Lisse heeft de gemeenschappelijke regelingen opgenomen als een bezuinigingsopgave. De geplande activiteiten die voortvloeien uit de gewijzigde Wgr en de versterking van het accounthouderschap zullen echter niet direct leiden tot een besparing. In 2023 wordt geïnvesteerd in de kennis over en sturing op gemeenschappelijke regelingen, met het doel om op de lange termijn wel efficiënter te kunnen sturen op zowel inhoud als bedrijfsvoering.

Opvang ontheemden en asielzoekers

Eind augustus 2022 is een akkoord gesloten tussen het Rijk, de VNG, het IPO en het Veiligheidsberaad om te komen tot een duurzame oplossing voor de opvangcrisis. De 'spreidingswet', die nu voor advies bij de Raad van State ligt, is een van de uitwerkingen van dit akkoord. Middels deze wet zal het kabinet in de komende maanden naast een taakstelling voor gemeenten om statushouders op te vangen ook een taakstelling voor asielzoekers opleggen.

De opgave om opvang en huisvesting te realiseren is de afgelopen maanden alleen maar groter geworden en de verwachting is dat de komende maanden de vraag naar opvang en huisvesting nog groter wordt.

Voor Hillegom, Lisse en Teylingen gezamenlijk zullen er naast de reeds gerealiseerde tijdelijke opvang van ruim 500 ontheemden ook nog naar verwachting 324 asielzoekers opgevangen moeten worden met de komst van de nieuwe Spreidingswet.

Daarbij kent elke doelgroep weer een andere vorm van begeleiding, zorg en huisvestingsbehoefte. Daarnaast krijgt de opvang van deze groepen een meer duurzaam karakter en staan we als gemeente voor de meer langdurige opvang voor de termijn van minimaal 5 jaar als het gaat om asielzoekers. Maar ook de opvang van de ontheemden wordt voor een langere periode dan in eerste instantie werd gedacht.

Gezien de complexiteit en omvang van deze opgave is het van belang dat er binnen HLT een permanente organisatie wordt ingericht met als doel: regievoeren over de opvang en huisvesting van nieuwkomers voor de gemeenten Hillegom, Lisse en Teylingen. Inclusief de daarbij behorende opgave tot sociale begeleiding, onderwijs en gezondheidszorg.

'In 2023 wordt gewerkt aan de opbouw van een vast team voor de taak van gemeente in de opvang van vluchtelingen. Het is duidelijk geworden dat deze taak nog minstens 5 jaar doorloopt. Daarmee is het niet meer opportuun om dit geheel met inhuurkrachten uit te voeren. Op het moment dat dit een feit is zal dit meegenomen worden in een begrotingswijziging. Uitgangspunt is dat de lasten binnen de Rijksbijdragen blijven.'

Communicatie en participatie

De gemeenteraad en het college zijn ambitieus als het gaat om participatie. Helderheid over de mate van invloed is daarbij essentieel. Af en toe lopen de beelden over wat participatie nu eigenlijk is behoorlijk uit elkaar. Dat leidt soms onbegrip en teleurstelling. Daarom willen in samenwerking met de raadsparticipatiewerkgroep komen tot een gezamenlijk begrippenkader met daarin een helder onderscheid tussen communiceren en consulteren aan de ene kant en participeren aan de andere kant.

Dat laat onverlet dat we een toenemende fragmentatie in de samenleving zien, met grote tegenstellingen in belangen. Mensen zijn moeilijker te bereiken omdat ze zich terugtrekken in eigen veilige bubbels. Het herstellen van de verbinding tussen overheid, media en samenleving betekent dat we op een andere manier gaan communiceren. Dit vraagt om meer aandacht voor het zoeken naar overeenkomsten in de verschillende perspectieven en het onderzoeken van (publieke) waarden. De aanpak 'Communiceren met focus' helpt om te achterhalen waar en hoe we met communicatie echt het verschil kunnen maken. Met name met voor bouwprojecten en huisvestingsproblematiek.

Online informatie en communicatie

Wetgeving

Als gevolg van de invoering van verschillende informatiewetten zien we dat de gemeente aan steeds meer verplichtingen moet voldoen. Dit vraagt in toenemende mate inspanningen en inzet van de gemeente om informatie open, toegankelijk, volledig en actueel te houden.

Technologische ontwikkelingen

Ook nieuwe technologieën veranderen onze communicatie. Social media leken de weg om als overheid in contact te komen met veel meer en ook andere mensen. Tegelijk willen we bewaken

dat we nog steeds alle inwoners weten te bereiken en andersom. De technologisch ontwikkelingen zijn tegelijk niet meer te stoppen en wordt het een hele uitdaging om het gebruik van deep fake, artificial intelligence, machine learning door de gemeenschap bij te benen.

2.5. Algemene dekkingsmiddelen

Geen ontwikkelingen.

3. Financiële ontwikkelingen

3.1. Gemeenschappelijke regelingen

De gemeente Lisse laat via verschillende verbonden partijen taken uitvoeren. De begrotingen voor 2024-2027 zijn de afgelopen periode ter zienswijze aangeboden aan de gemeenteraad. De gemeente verwerkt deze begrotingen één op één in haar eigen begroting als de gemeenteraad een positieve zienswijze geeft. Daarmee zijn bijdragen aan de verbonden partijen verplichte uitgaven voor de begroting van de gemeente Lisse. In onderstaande tabel een totaaloverzicht opgenomen van alle gemeenschappelijke regelingen en de bijbehorende bijstellingen in deze kadernota.

Bedragen x € 1.000, -/- = nadeel	2024	2025	2026	2027
HLTsamen (regulier)	-1.348	-1.342	-1.342	-1.342
HLTsamen 1e BGW 2023 meerjarig	-155	-155	-134	-134
Holland-Rijnland	-31	-31	-31	-31
SOZ (alleen uitvoeringsorganisatie)	-28	-28	-28	-28
ISD Bollenstreek	-941	-971	-1.000	-1.274
Provalu (GR KDB)	-144	-104	-57	6
HECHT	-124	-124	-124	-124
Veiligheidsregio Holland-Midden	-224	-224	-224	-224
Omgevingsdienst West-Holland	-47	-75	-76	-95
Vuilafvoerbedrijf (VAB)	-21	-111	-140	-139
Belastingen Bollenstreek	-39	-39	-39	-39
Totaal	-3.102	-3.204	-3.195	-3.425

Hieronder wordt per gemeenschappelijke regeling met een afwijking tussen de jaren en groter dan € 50.000 in de meerjarenraming een korte toelichting gegeven:

HLTsamen:

Naast de reguliere indexatie van de begroting van HLTsamen conform de zienswijze wordt in deze kadernota de meerjarige effecten van de 1e Begrotingswijziging 2023 van HLTsamen verwerkt. Voor een totaalbedrag van afgerond € 155.000 in 2024 en vanaf 2026 € 134.000. Het gaat om de volgende taken:

- Kosten bedrijfskleding en bodycams Boa's (€ 1.677 per jaar, structureel).
- Versterken strategisch vermogen HLTsamen (€ 8.385 per jaar, structureel).
- Versterking privacy en informatieveiligheid (€ 20.963 per jaar, 2024 en 2025).
- Ondersteuning ICT-raad vanuit HLTsamen (€ 48.236 per jaar, structureel).
- Versterking bestuursondersteuning en kabinetzaken (€ 64.159 per jaar, structureel).
- Overdracht onderhoud speeltoestellen (€ 11.803 per jaar, structureel).

ISD Bollenstreek:

De ontwikkeling meerjarig bij de ISD Bollenstreek bestaat uit een tweetal componenten:

1. Het percentage van 1% houdt in dat jaarlijks meer voorzieningen zullen worden aangevraagd als gevolg van de vergrijzing. Deze inschatting van de ISD Bollenstreek is gebaseerd op jarenlange ervaring en de maatschappelijke ontwikkeling. Het is geen exacte wetenschap, maar we zien dat de aanvragen ieder jaar stijgen. Om te voorkomen dat de ISD Bollenstreek met een te lage begroting rekt, wordt stijging van 1% per jaar meegenomen in de begroting. Dit richt zich op de meeste onderdelen uit de begroting van de ISD Bollenstreek: WMO Begeleiding, Beschermd Wonen, Inburgering, Bijzondere en Algemene bijstand en PGB.
2. Naast de toename van de aanvragen wordt door de ISD Bollenstreek rekening gehouden met de indexerings zoals die contractueel is vastgelegd. Alle voorzieningen worden berekend door

het aantal voorzieningen te vermenigvuldigen met de prijs. Met deze twee componenten houden we rekening bij de verwachtingen. In de toelichting van de Begroting 2023 van de ISD Bollenstreek staat per gemeente en per onderdeel met welke stijging rekening wordt gehouden. Voor Lisse zie pagina 15 van de Begroting 2024 van de ISD Bollenstreek.

Provalu:

Voor de bijdrage aan Provalu wordt de komende jaren een daling verwacht door het verder optimaliseren van processen en systemen. Daarnaast wordt ook een daling van het aantal Wsw-arbeitsplaatsen verwacht door vergrijzing van het cliëntenbestand.

Vuilafvoerbedrijf (VAB):

In de meerjarenraming van het Vuilafvoerbedrijf (VAB) is rekening gehouden met de financiële effecten van de vervanging van het overlaadstation.

3.2. Indexatie

In deze paragraaf zijn alle effecten als gevolg van indexatie opgenomen. Grotendeels zijn deze gebaseerd op basis van de uitgangspunten voor de begroting 2024 (zie bijlage 1) en in een enkel geval is er sprake van afwijkende percentages.

Voor de indexatie wordt het beleid gevolgd zoals dat is vastgelegd in de notitie 'Toekomstbestendig begroten'. We volgen het consistente beleid van de afgelopen jaren, ondanks dat de percentages fors zijn voor de komende jaren.

We zien in de ramingen van het Centraal Economisch Planbureau uit maart 2023 dat de inflatie in 2022 fors hoger is uitgevallen dan begroot. Ook voor 2023 is al zichtbaar dat de inflatie veel hoger uitvalt dan begroot. Dit gaat naar alle waarschijnlijkheid nog gevolgen hebben voor onze begroting, waarvan we de omvang nu nog niet kunnen inschatten.

Bedragen x € 1.000, -/- = nadeel	2024	2025	2026	2027
Indexatie personeelslasten 6,4%	-69	-69	-69	-69
Indexatie subsidies 6,9%	-272	-272	-272	-272
Indexatie materiële kosten 9%	-1.250	-1.250	-1.250	-1.250
Indexatie Jeugdzorg volgens contracten	-421	-421	-421	-421
Indexatie voor posten met hogere percentages dan de uitgangspunten	-173	-173	-173	-173
Indexatie OZB 9%	602	602	602	602
Indexatie algemene uitkering	1.357	1.358	1.363	1.368
Indexatie afvalstoffenheffing 9%	300	300	300	300
Indexatie rioolheffing 9%	142	142	142	142
Subtotaal	-217	-217	-223	-223

Indexatie op basis van begrotingsuitgangspunten

Bij het opstellen van de Begroting 2024 wordt rekening gehouden met een aantal vaste begrotingsuitgangspunten. Deze zijn opgenomen in bijlage 1. Als gevolg van deze begrotingsuitgangspunten worden de volgende posten geïndexeerd:

- Personeelslasten;
- Subsidies;
- Materiële kosten;
- Onroerende zaakbelasting;
- Afvalstoffenheffing;
- Rioolheffing.

Budgetten met afwijkende indexaties van de begrotingsuitgangspunten

Indexatie Jeugdzorg volgens contracten

Als gevolg van de OVA en de PPC-index 2024 die opgenomen is in de contracten met de zorgaanbieders worden budgetten vanaf 2024 structureel met 7,086% verhoogd (€ 363.170). Daarnaast wordt de extra indexatie uit 2022 van 1,13% voor looncomponent Wmo/Jeugdzorg meerjarig geraamd (€ 57.915).

Indexatie voor posten met hogere percentages dan de uitgangspunten

Bij de begroting 2023 hebben we vastgehouden aan ons beleid als het gaat om indexatiepercentages. De indexatie is in een aantal gevallen veel hoger uitgevallen dan begroot. Voor diverse posten is inmiddels zichtbaar dat we geconfronteerd worden met hogere uitgaven als gevolg van indexatie. Dit gaat om de budgetten voor:

- Beheer van (sport)accommodaties;
- Onderhoud van wegen;
- Maai- en slootbeheer;
- Leerlingenvervoer.

3.3. Voorstellen

Voorstellen voortvloeiend uit het raadsakkoord

Bedragen x € 1.000, -/- = nadeel	2024	2025	2026	2027
Uitvoeringsbudget Mobiliteitsplan	-75	-75	-75	-75
Subtotaal	-75	-75	-75	-75

Taakveld Mobiliteit

Uitvoeringsbudget Mobiliteitsplan

In het Mobiliteitsplan Lisse is op activiteitsniveau geen financiële doorrekening gemaakt. Deze financiële vertaling wordt opgesteld bij het meerjaren uitvoeringsprogramma welk momenteel opgesteld wordt. Het is verstandig om voor de komende jaren een budget te reserveren voor campagnes en onderzoek, zodat de ambtelijke organisatie opdrachten kunnen verlenen aan bureaus voor bijvoorbeeld voorontwerp (bijv. Sportlaan), het inventariseren van knelpunten en gedragscampagnes op het gebied van verkeersveiligheid.

De kosten worden gedekt uit het budget voor de strategische ambities. Per saldo is deze mutatie neutraal.

Overige voorstellen

Bedragen x € 1.000, -/- = nadeel	2024	2025	2026	2027
Uitbreiding capaciteit Boa's met 2 fte	-123	-123	-123	-123
Verhoging kosten leges	-34	-34	-34	-34
Opstellen handreiking Ondergrondkwaliteit	-8	0	0	0
Verhoging subsidie Voor Ieder 1	-136	-136	-136	-136
Middelen parlementaire ondervragingscommissie Kinderopvang	-81	-81	-87	-87
Uitbreiding capaciteit domein Maatschappelijke Ontwikkeling	-162	-162	-162	-162
Subtotaal	-613	-614	-620	-620

Taakveld Openbare orde en veiligheid

Uitbreiding formatie Boa's

Landelijk is een trend waarneembaar van minder politie op straat en gemeenten die hun boa-capaciteit aan het uitbreiden zijn. Het landelijk gemiddelde is 1 boa per 5000 inwoners. De gemeenten Teylingen en Hillegom hebben onlangs hun boa-capaciteit uitgebreid. Lisse heeft nog steeds een heel kleine bezetting boa's, namelijk 1,5 fte. Met het hele pakket aan taken voor de boa's en alleen al alle meldingen die binnenkomen voor de boa's, bestaat al langer de behoefte om

de boa-capaciteit ook in Lisse uit te breiden (2 boa's extra). De uitbreiding kost voor 2 fte € 156.000 inclusief overhead. Vanuit de Meicirculaire 2022 zijn extra middelen ontvangen voor de inzet en kwaliteit van boa's. Deze mutatie was niet opgenomen in de 1e Begrotingswijziging 2023 HLTsamen. Het effect op het begrotingssaldo is daarmee afgerond € 123.000 negatief.

Taakveld Wonen en bouwen

Verhoging kosten leges

Als gevolg van de verwachte stijging in de bouwleges, die al in de begroting is opgenomen, is de verwachting dat we meer advieskosten nodig hebben. De kosten worden geraamd op € 34.276.

Taakveld Ruimtelijke ordening

Ondergrondcoördinatoren

Vanwege de vele opgaven op het gebied van woningbouw, energietransitie (uitbreiding energie-infra warmte/-energienetwerken), klimaat, (elektrische) mobiliteit, circulaire economie, drinkwater is een duurzaam, veilig en efficiënt gebruik van bodem en ondergrond voor nu en in de toekomst essentieel. Dit vraagt om een zorgvuldige afweging van gebruik en bescherming van bodem en ondergrond in de komende jaren structureel onderdeel wordt van alle relevante ruimtelijke planprocessen. Naast de bovengrondse 'occupatie' en 'netwerken' vormt 'bodem en ondergrond' de derde dimensie van ruimtelijke ordening; aangeduid als '3D-Ordening'. Dit is een opgave voor provincie, omgevingsdiensten en gemeenten, in samenwerking met kennisinstututen, onderwijsinstellingen en bedrijfsleven. Zie verder de toelichting bij de beleidsontwikkelingen.

De kosten voor het opstellen van de handreiking worden eenmalig geraamd op € 8.385.

Taakveld wijkteams

Structurele aanpassing subsidie Voor Ieder1

Voor Ieder 1 heeft voor de komende jaren een structurele aanpassing van het budget nodig. In totaal gaat het om een structurele ophoging van € 113.933 voor 2024 en verder. Dit heeft de volgende oorzaken:

1. Door de stijging van de loonkosten heeft Voor ieder 1 in 2023 een indexatie toegepast van 7.5% in de aanvraag ten opzichte van 2022. Dit is gehonoreerd door middelen in te zetten uit 2021 die terug zouden vloeien van Voor Ieder 1 naar de reserves. Het betreft hier niet ingezette fte. Hiermee is incidenteel het gat gedicht. De loonkosten zullen in 2024 verder stijgen en uit de pas lopen met de indexatie van de gemeenten. Hier staat tegenover dat er in de meicirculaire van 2023 mogelijk compensatie is opgenomen.
2. Daarnaast zijn per 1 juli 2022 de Btw-regels aangepast, dit is een autonome ontwikkeling Omdat Voor ieder 1 met een detachingsconstruct werkt met 8 samenwerkende partners (op basis van een SLA) heeft dit impact. Op het meerdere van 5% overhead binnen het detachingsconstruct moet Btw worden geheven. De stichting Voor ieder 1 is nu met de 8 samenwerkende partners in gesprek om over te gaan naar een overeenkomst van opdracht. De partners geven nu aan dat zij i.p.v. van de huidige 12.5% overhead zich genooddaakt voelen om richting 16% overhead te gaan, omdat zij dan verantwoordelijk zijn voor het verzuim, de opleidingen en de aansturing van de medewerkers. Deze verhoging van overhead kan de stichting Voor Ieder 1 niet zelf dragen en zal doorbelast worden richting de gemeenten. Bovenstaande (1 en 2) heeft tot gevolg dat de subsidie aan Voor Ieder1 in 2023 ten opzichte van de begroting met € 87.239.

3. Daarnaast heeft Voor ieder 1 in 2022 € 29.694 minder subsidie gekregen dan zij aangevraagd hebben. Dit heeft voor hen gevolgen. Als de subsidie niet opgehoogd wordt, kunnen zij personele contracten niet verlengen. In de decembercirculaire zitten middelen voor de salariskosten Wmo en Jeugdhulp waarmee de subsidie aan Voor Ieder 1 opgehoogd kan worden. Het geld uit de decembercirculaire hoeft niet per se op deze manier te worden besteed, het gaat om een algemene uitkering. Het geld zou anders kunnen worden ingezet. Het advies is wel de middelen aan dit doel te besteden omdat Voor ieder 1 zonder deze middelen qua personeel zal moeten inkrimpen. Dit zou leiden tot nog meer werkdruk en (langere) wachtlijsten voor inwoners. In dit voorstel wordt voorgesteld de salarislasten Jeugdhulp uit de decembercirculaire (gedeeltelijk) in te zetten voor het ophogen van de subsidie met € 29.694 aan Voor ieder 1. Hiermee kan Voor ieder 1 goede hulp en ondersteuning bieden aan inwoners, vanuit een duurzaam team. Het college besluit extra subsidie te verlenen in 2022 aan Voor ieder 1, door inzet van de middelen uit de decembercirculaire 2021 en de financiële consequenties mee te nemen in de 1e voortgangsrapportage 2022 en Kadernota 2023. Echter heeft de financiële verwerking in de 1e voortgangsrapportage 2022 en Kadernota 2023 niet plaatsgevonden, daarom wordt deze post structureel geraamd in de begroting 2023 wat een nadeel inhoudt van € 29.694.

Middelen Parlementaire ondervragingscommissie Kinderopvangtoeslagen

De POK (Parlementaire ondervragingscommissie Kinderopvangtoeslagen gelden die in de decembercirculaire 2021 t/m 2027 zijn toegekend zijn niet door het domein MO geclaimd en zijn daarom vrijgevallen in het algemene saldo. Aangezien deze gelden in 2023 en verder worden ingezet voor o.a. het inrichten van een bureaudienst bij Voor Ieder1 en meedenkersnetwerk dienen de POK gelden weer beschikbaar te komen. Daarom wordt voorgesteld deze middelen ten laste van het algemene begrotingssaldo in de begroting 2023 en verder op te nemen.

Extra capaciteit Domein Maatschappelijke Ontwikkeling

Verschillende ontwikkelingen binnen het sociaal domein vragen om extra inzet van het domein Maatschappelijke Ontwikkeling. Op diverse cruciale functies en dossiers is structureel meer capaciteit nodig:

1. Strategie MO voor de versterking van de strategische advisering en regionale samenwerking. Vanuit het raadsakkoord van Lisse wordt ingezet op intergemeentelijke samenwerking en versterking bestuurlijk opdrachtgeverschap.
2. Senior-adviseur Maatschappelijk Vastgoed + Wmo: Functionele advisering voor de diverse vastgoedvraagstukken in Lisse (opdracht raadsakkoord t.a.v. accommodatiebeleid), versterking sturing op kwaliteit en efficiency binnen het sociaal domein en sturing op de externe accounts (zoals ISD en Voor Ieder 1). Dit is een rode draad in het hoofdstuk sociaal domein in het raadsakkoord.
3. Regionale adviseur Jeugd: versterking sturing op kwaliteit en efficiency binnen het SD en participatie in de regionale samenwerking als onderdeel van het raadsakkoord.
4. Junior beleidsadviseur: ondersteuning van de bestuurlijke advisering sociaal domein breed.

Voor deze functies is een formatieve uitbreiding nodig t.b.v. alle 3 de gemeenten: 4.5 fte (grootweg 580.000 euro). Deze mutatie was niet opgenomen in de 1e Begrotingswijziging 2023 HLTsamen. Voor Lisse houdt dit een structureel nadeel in van € 161.922.

3.4. Overige mutaties

Bedragen x € 1.000, -/- = nadeel	2024	2025	2026	2027
Rente lening Alliander	50	50	50	50
Actualisatie beheerplan civiele kunstwerken	38	38	38	38
Structurele opgave dekking kapitaallasten onderwijshuisvesting en accommodatiebeleid	-1.605	-1.458	-1.170	-1.170
Dekkingsvoorstellen verwerkt:				
Verhoging afvalstoffenheffing a.g.v. verhoging begroting VAB	21	111	140	140
Dekking uitvoeringskosten Mobiliteitsplan uit strategische ambities	75	75	75	75
Inzet stelpost reservering algemene uitkering	600	1.500	1.500	1.500
Subtotaal	-820	-317	-633	-632

Taakveld Treasury

Te ontvangen rente verstrekte lening Alliander

In 2022 heeft de gemeente een lening verstrekt aan Alliander. De rente-inkomsten voor deze lening zijn nog niet in de begroting opgenomen. Dit levert een voordeel op van afgerond € 50.000 per jaar.

Taakveld Verkeer en vervoer

Actualisatie beheerplan civiele kunstwerken (€ 13.600, structureel, voordelig)

Het college heeft het beheerplan civiele kunstwerken voor de jaren 2023 - 2027 vastgesteld. De raad is per brief geïnformeerd. Hierin is aangegeven dat de meerjarige cijfermatige verwerking plaats vindt bij de Kadernota 2024-2027. Het heeft een voordelig effect van € 38.250.

Mutatie reserves

Als gevolg van het gewijzigd toezichtskader bij de Begroting 2023 is de dekking van de kapitaallasten vanuit de reserve Onderwijshuisvesting en Accommodatiebeleid als incidenteel gelabeld. Dit zorgt ervoor dat Lisse grote verschillen heeft tussen het begrotingsaldo en het structurele begrotingsaldo (in 2024 is het verschil tussen beide € 1,6 miljoen negatief). Bij de Begroting 2023 hebben we de wens uitgesproken om vanaf 2024 het probleem structureel op te lossen en het verschil tussen beide saldi te verkleinen. Om dit te kunnen realiseren, vervallen de stortingen en onttrekkingen in/aan beide reserves in afwachting van de realisatie van de opdracht ten aanzien van het accommodatiebeleid en de vernieuwing van het integraal huisvestingsplan.

Dekkingsvoorstellen verwerkt

Taakveld Afval

Verhoging afvalstoffenheffing a.g.v. Begroting 2024 Vuilafvoerbedrijf

De V.A.B. heeft de begroting 2024 ingediend, daarin wordt een extra bijdrage gevraagd voor 2024 tot en met 2027. De kosten voor de V.A.B. maken onderdeel uit van het gesloten systeem van Afval: een stijging van de kosten leidt tot een stijging van de opbrengsten uit de afvalstoffenheffing.

Taakveld Overhead

Dekking Uitvoeringskosten Mobiliteitsplan uit budget strategische ambities

Voor de uitvoering van de ambities uit het raadsakkoord worden de kosten gedekt uit het structureel aanwezige budget voor strategische ambities. Voor het Mobiliteitsplan wordt € 75.000 structureel gevraagd en gedekt uit het budget voor strategische ambities.

Taakveld Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds

Inzetten stelpost reservering algemene uitkering

Bij de Begroting 2023-2026 is een deel van extra ontvangen algemene uitkering apart gezet als buffer voor de oplopende indexatie. In de Kadernota 2024-2027 valt deze vrij als dekking van het tekort.

Bijlage 1 - Uitgangspunten Programmabegroting 2024-2027

Inleiding

In deze bijlage wordt het financiële beleid (kaders) uiteengezet, waarmee jaarlijks de kadernota, de programmabegroting, de productenraming en de werkplannen worden opgesteld. De in deze bijlage genoemde financiële kaders leiden tot de voorlopige ramingen voor de Begroting 2024-2027.

Indeling programmabegroting 2024-2027

De programmabegroting 2024-2027 kent de volgende programma's, gelijk aan de programmabegroting 2023:

1. Samenleven
2. Leefomgeving
3. Bedrijvigheid
4. Bestuur en ondersteuning

Daarnaast vormen de Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien onderdeel uit van de indeling. De programma's bevatten enkele thema's. De thema's zijn weer onderverdeeld in speerpunten en ambities uit de kernboodschap.

Toezichtregime provincie

De provincie Zuid-Holland houdt toezicht op de financiën van de gemeenten in de provincie op basis van artikel 203 van de Gemeentewet. In de Begrotingscirculaire 2021-2024 zijn de wettelijke criteria en een aantal (actuele) onderwerpen opgenomen die bijzondere aandacht verdienen voor het financiële toezicht. Deze gelden ook voor de Begroting 2024-2027.

De provincie kent twee vormen van toezicht:

- Preventief (toezicht vooraf):
De gemeente kan formeel geen uitgaven doen zonder machtiging van de provincie.
- Repressief (toezicht achteraf):
De provincie volstaat ermee de gemeente op afstand te volgen via de begroting, jaarrekening, overige ter kennisneming ingezonden financiële stukken en het voeren van overleg op ambtelijk niveau.

Voor het nemen van de beslissing hierover vormt de provincie zich over de volgende elementen een oordeel:

- De begroting 2024 moet in evenwicht zijn (structurele lasten worden gedekt door structurele baten) of uit de meerjarenraming blijkt dat dit evenwicht in de eerstvolgende jaren tot stand wordt gebracht en uiterlijk in 2027;
- De jaarrekening 2022 moet materieel in evenwicht zijn;
- De vastgestelde jaarrekening 2022 en de begroting 2024 moeten tijdig, respectievelijk voor 15 juli en 15 november 2023, zijn ingezonden.

Lasten

Raadsbesluiten en raadsvoorstellen tot en met mei 2023

Deze kadernota gaat uit van besluitvorming tot en met mei 2023. Uw besluiten en voorstellen tot en met de vergadering van september 2023 betrekken wij bij de samenstelling van de programmabegroting.

Budgetsubsidies, bijdragen etc.

Voor zover (concept) begrotingen 2024 van derden zijn ontvangen, verwerken wij die in de ramingen. De begrotingen van de gemeenschappelijke regelingen zijn al zoveel mogelijk verwerkt.

Onder loon- en prijsstijgingen derden verstaan wij, die loon- en prijsstijgingen die door derden aan de gemeente Lisse worden doorberekend. Hiervoor geldt de Financiële Kaderstelling Hollands-Midden.

Overige lasten

Basis voor de raming van de lasten is de gewijzigde begroting 2023. Voor cao-ontwikkelingen hanteren we een percentage van 6,4% en voor inflatie een percentage van 9%. Afwijkingen worden in de begroting 2024 ten opzichte van de begroting 2023 toegelicht.

Kapitaallasten

De raming van de kapitaallasten is een gevolg van de in het verleden gedane investeringen. Hierbij wordt ook rekening gehouden met de lasten die voortvloeien uit de noodzakelijke vervangingsinvesteringen. De rente bedraagt 1%.

Onvoorzien

In de Kadernota 2024-2027 is geen post onvoorzien opgenomen.

Baten

Algemene uitkering uit het Gemeentefonds

De uitkomsten van de Meicirculaire 2023 was ten tijde van het opstellen van deze Kadernota 2024-2027 nog niet bekend. Zodra de uitkomst bekend, zal deze nog verstrekt worden voor de raadsvergadering zodat de uitkomst nog betrokken worden bij de behandeling van de Kadernota 2024-2027.

Woonlastendruk (OZB, afvalstoffenheffing en rioolheffing)

Voor afvalstoffenheffing en rioolheffing geldt dat er 'kostendekkende tarieven' worden gehanteerd. De opbrengsten uit deze tarieven moeten de lasten dekken voor deze taakvelden. Dit houdt in dat de tarieven minimaal met het percentage van inflatie stijgen. Ook voor de OZB geldt dat het basisuitgangspunt is dat deze stijgt met het percentage van inflatie, 9%.

Gemeentelijke belastingen

In december 2023 staan de belastingverordeningen op de agenda voor behandeling in de raad. De inflatie bedraagt 9%.

Precariobelasting

De gemeente heft precariobelasting op (zomerseizoen)terrassen en vaste tijdelijke standplaatsen, mits deze gebruik maken van de openbare dienst bestemde gemeentegrond.

Belastingen en rechten die de gemeente niet heft

De gemeente heft geen baat- en forensenbelasting en parkeerbelastingen.

Overige leges en tarieven

De voorstellen tot wijziging van de legesverordeningen worden nog aan u voorgelegd en behandeld in uw raad van december 2023.

Marktgeld

De markttarieven worden in 2024 verhoogd met het inflatiepercentage van 9%.

Huren gemeentelijke eigendommen

Het gaat hierbij veelal om afzonderlijke huurovereenkomsten met daarin opgenomen de wijze waarop de huren worden aangepast.

Huren gemeentelijke woningen

De huurstijging van de gemeentelijke woningen is gerelateerd aan de (afgeronde) gemiddelde huursomstijging, gericht op een gemiddeld inflatievolgende huurontwikkeling met oog voor de belangen van huurders en verhuurders.

Huren gemeentelijke eigendommen, sportaccommodaties

De huurtarieven van de gemeentelijke sportaccommodaties zullen afzonderlijk aan u worden voorgelegd of volgen het bestaande beleid.

Bijlage 2 - Overzicht nieuwe investeringen

In deze bijlage zijn de nieuwe en gewijzigde investeringen opgenomen ten opzichte van de Begroting 2023-2026. Het nieuwe investeringsplan inclusief deze wijzigingen is opgenomen in bijlage 3. Bij de kadernota wordt u geïnformeerd over de nieuwe investeringen in de komende jaren. Daadwerkelijke besluitvorming vindt plaats bij de Begroting 2023-2026 of via een apart besluit. De bijbehorende kapitaalslasten zijn daarom nog niet in de kadernota opgenomen.

Met ingang van deze kadernota wordt, conform de nieuwe financiële verordening, aangegeven of het krediet direct vrijgegeven wordt of wie nog een besluit moet nemen voor de uitvoering kan starten. Hierbij hanteren we de volgende categorieën:

- Eerder goedgekeurd: Kredieten die al door de raad al eerder zijn goedgekeurd en worden direct vrijgegeven aan de start van het desbetreffende jaar.
- College: kredieten worden vrijgegeven nadat het college daar een besluit over genomen heeft. Dit zijn kredieten die eerder zijn vastgesteld in een beleidsplan, maar nog onzeker is of de uitvoering ook daadwerkelijk in het desbetreffende jaar kan starten.
- Gemeenteraad: De investeringen worden nog via een separaat besluit voorgelegd aan de raad. Daarna wordt het desbetreffende krediet vrijgegeven.

Omschrijving investering		2024	2025	2026	2027	Afschrijvings termijn	Besluit nodig van
Actualisatie	Herinrichting Grevelingstraat		209.724			40	Eerder goedgekeurd.
Nieuw	Reconstructies wegen 2027				455.000	40	College
Actualisatie	Openbare verlichting 2024	163.753				20	College
Actualisatie	Openbare verlichting 2025		176.724			20	College
Actualisatie	Openbare verlichting 2026			184.592		20	College
Nieuw	Openbare verlichting 2027				202.396	20	College
Nieuw	Vrijvervalriolering IWKP 2024	899.197				50	College
Nieuw	Vrijvervalriolering IWKP 2025		2.307.701			50	College
Nieuw	Vrijvervalriolering IWKP 2026			1.836.672		50	College
Nieuw	Vrijvervalriolering IWKP 2027				1.694.815	50	College
Nieuw	Rioolgemalen EM IWKP 2024	209.262				15	College
Nieuw	Rioolgemalen EM IWKP 2026			17.624		15	College
Nieuw	Rioolgemalen EM IWKP 2027				156.027	15	College
Nieuw	Groenbeheerplan 2027				475.000	30	Eerder goedgekeurd.
Nieuw	Grachtbrug: voorbereidingskosten	200.000	200.000			40	Gemeenteraad
Nieuw	Don Boscoschool: Uitbreiding en eerste inrichting	1.024.500					Gemeenteraad
Nieuw	Kindercampus Joseph: eerste inrichting	113.240				10	College
Actualisatie	Vervangen toplaag hockeyveld veld 2 (Hisalis)		330.000			10	Gemeenteraad

Omschrijving investering		2024	2025	2026	2027	Afschrijvings termijn	Besluit nodig van
Nieuw	Herinrichting speelplekken 2027				106.982	15	Eerder goedgekeurd.
TOTAAL		2.609.952	3.224.149	2.038.888	2.983.238		

Toelichting op de wijzigingen:

Op basis van de vastgestelde beleidsplannen zijn voor Reconstructies Wegen, Groenbeheerplan en de Herinrichting Speelplekken de verwachte investeringen voor 2027 opgenomen.

Herinrichting Grevelingstraat:

De herinrichting Grevelingstraat wordt uitgevoerd na afronding projecten rondom Grevelingstraat. Deze verschuift in de planning van 2023 naar 2025.

Openbare verlichting 2024 t/m 2027:

In de begroting 2023 opgenomen bedragen voor Openbare verlichting sloten niet aan op het vastgestelde beleidsplan. Met deze wijzigingen sluit de investeringsplanning weer aan op het beleidsplan.

Vrijvervalriolering 2024 t/m 2027:

In 2022 is het nieuwe Integraal Waterketenplan (IWKP) vastgesteld. De investeringen voortvloeiende uit dit plan waren nog niet opgenomen in de investeringsbegroting 2023 en verder.

Rioolgemalen EM IWKP 2024 en 2026 t/m 2027:

In 2022 is het nieuwe Integraal Waterketenplan (IWKP) vastgesteld. De investeringen voortvloeiende uit dit plan waren nog niet opgenomen in de investeringsbegroting 2023 en verder. Voor 2025 zijn geen investeringen gepland.

Grachtbrug:

Aan de Grachtbrug in Lisse zijn constructieve gebreken naar voren gekomen. Daarmee is er een aanleiding om na te denken over de gewenste vormgeving en of deze kruising ongelijkvloers moet blijven of een gelijkvloerse oplossing de voorkeur heeft. Hiervoor wordt in 2023 een planstudie uitgevoerd, met als doel eind 2023 een besluit te nemen over de voorkeursoplossing. Vanaf 2024 kan dan het vervolg worden opgepakt: VO, DO, onderzoeken, contractering etc., met als doel uiterlijk begin 2026 te starten met de werkzaamheden aan de structurele oplossing. Deze ontwikkeling raakt aan het mobiliteitsbeleid. Er wordt geen concrete uitspraak gedaan c.q. visie beschreven betreffende de kruising Laan van Rijckevorsel – Ruishornlaan. Wel geldt dat in algemene zin uitspraken worden gedaan over de doorstroming, bereikbaarheid en verkeersveiligheid, die in de uitwerking worden meegenomen. We verwachten in 2024 en 2025 te starten met de voorbereiding. De kosten voor de voorbereiding worden geraamd op € 200.000 per jaar.

Don Boscoschool: uitbreiding en eerste inrichting onderwijsleerpakket en meubilair:

Er is een (herhaalde) aanvraag gedaan door Aloysius voor de voorziening uitbreiding ten behoeve van de Don Boscoschool in Lisse (IKC Bollenstreek). In 2023 worden diverse scenario's onderzocht om te kijken hoe de uitbreiding kan plaatsvinden. Vooruitlopend op de uitkomst van de scenario's is de aanvraag ingediend. Op basis van de Verordening Voorzieningen Huisvesting Onderwijs 2015 Lisse is er recht op deze voorziening (wettelijke verplichting).

Begroot investeringsbedrag: €1.000.000

Eerste inrichting onderwijsleerpakket en meubilair: € 24.500 (Berekening betreft prijspeil 2023 incl. 10% opslag en afgeronde bedragen).

Kindercampus Joseph: eerste inrichting

Er is een aanvraag gedaan door Sophia Scholen voor de voorziening eerste inrichting onderwijsleerpakket en meubilair ten behoeve van de in 2019 opgeleverde nieuwbouw Kindercampus Joseph. Op basis van de Verordening Voorzieningen Huisvesting Onderwijs 2015 Lisse is recht op deze voorziening (wettelijke verplichting). Berekening betreft prijspeil 2023 incl. 10% opslag en afgeronde bedragen. Totaal bedrag voor 2024: € 113.240.

Vervanging sportveld Hisalis:

Op basis van contractuele verplichting dient de toplaag van het sportveld na 10 jaar te worden vervangen om te kunnen voldoen aan de regelgeving vanuit de Koninklijke Nederlandse Hockey Bond (KNHB). De kosten worden geraamd op € 330.000. In de begroting was al een bedrag van € 300.000 opgenomen voor 2024. Het krediet wordt dus met een bedrag van € 30.000 verhoogd als gevolg van stijgende kosten. De planning is tevens aangepast van 2024 naar 2025.

Bijlage 3 - Overzicht Investeringsplan 2024-2027

In deze bijlage het totale investeringsplan voor de jaren 2024 tot en met 2027 opgenomen. De investeringen die geactualiseerd of nieuw zijn, zijn toegelicht in bijlage 2 van deze kadernota. De overige investeringen waren al onderdeel van de programmabegroting 2023.

Omschrijving investering		2024	2025	2026	2027	Afschrijvings termijn	Besluit nodig van
	Reconstructies wegen 2024	455.000				40	College
	Reconstructies wegen 2025		455.000			40	College
	Reconstructies wegen 2026			455.000		40	College
Nieuw	Reconstructies wegen 2027				455.000	40	College
Actualisatie	Herinrichting Grevelingstraat		209.724			40	Eerder goedgekeurd.
Actualisatie	Openbare verlichting 2024	163.753				20	College
Actualisatie	Openbare verlichting 2025		176.724			20	College
Actualisatie	Openbare verlichting 2026			184.592		20	College
Nieuw	Openbare verlichting 2027				202.396	20	College
Nieuw	Vrijvervalriolering IWKP 2024	899.197				50	College
Nieuw	Vrijvervalriolering IWKP 2025		2.307.701			50	College
Nieuw	Vrijvervalriolering IWKP 2026			1.836.672		50	College
Nieuw	Vrijvervalriolering IWKP 2027				1.694.815	50	College
Nieuw	Rioolgemalen EM IWKP 2024	209.262				15	College
Nieuw	Rioolgemalen EM IWKP 2026			17.624		15	College
Nieuw	Rioolgemalen EM IWKP 2027				156.027	15	College
	GRP rioolgem. Blinkerd Meerenburgh Fr Halsstr 2024	191.000				15	College
Nieuw	Grachtbrug: voorbereidingskosten	200.000	200.000			40	Gemeenteraad
	Groenbeheerplan 2024	475.000				30	Eerder goedgekeurd.
	Groenbeheerplan 2025		475.000			30	Eerder goedgekeurd.
	Groenbeheerplan 2026			475.000		30	Eerder goedgekeurd.
Nieuw	Groenbeheerplan 2027				475.000	30	Eerder goedgekeurd.
Nieuw	Don Boscoschool: Uitbreiding en eerste inrichting	1.024.500					Gemeenteraad
Nieuw	Kindercampus Joseph: eerste inrichting	113.240				10	College
Actualisatie	Vervangen toplaag hockeyveld veld 2 (Hisalis)		330.000			10	Gemeenteraad

Omschrijving investering		2024	2025	2026	2027	Afschrijvings termijn	Besluit nodig van
	Vervangen toplaag hockeyveld veld 3 (Hisalis)			300.000		10	Gemeenteraad
	Renovatie atletiekbaan + onderbouw en sport elementen (AV de Spartaan)			1.400.000		15	Gemeenteraad
	Herinrichting speelplekken 2024	143.496				15	Eerder goedgekeurd.
	Herinrichting speelplekken 2025		101.827			15	Eerder goedgekeurd.
	Herinrichting speelplekken 2026			104.372		15	Eerder goedgekeurd.
Nieuw	Herinrichting speelplekken 2027				106.982	15	Eerder goedgekeurd.
TOTAAL		3.874.4488	4.255.976	4.773.260	3.090.220		